

Jan Haber

"Warunkowe umorzenie
postępowania karnego w świetle
ustawy i praktyki sądowej", M.
Leonieni, W. Michalski, Warszawa
1972 : [recenzja]

Palestra 17/4(184), 40-43

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

strony adwokata z urzędu, a on osobiście tym adwokatem z urzędu pozostaje". Ta część uchwały odnosi się m.zd. również do postępowania karnego z przyczyn przytoczonych w pkt III.

Uzasadnienia uchwały (nb. bardzo interesującego) nie przytaczam i odsyłam w tym względzie pytającą Koleżankę oraz wszystkich zainteresowanych do przytoczonego wyżej zeszytu „Palestry”.

adw. Kazimierz Łojewski

RECENZJE

M. Leonieni, W. Michalski: *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle ustawy i praktyki sądowej*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1972, s. 264.

1. W związku z wprowadzeniem do naszego ustawodawstwa karnego instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego powstało w teorii i w praktyce szereg problemów, które wymagają wyjaśnienia i rozwiązania. Wymieniona instytucja jest bowiem instytucją nową, nie znaną poprzednio naszemu ustawodawstwu karnemu, jakkolwiek instytucje o zbliżonym charakterze spotykamy zarówno w ustawodawstwach niektórych państw socjalistycznych jak i burżuazyjnych. Problematyka, jaka powstała na tle tej instytucji, ma charakter mieszany: częściowo prawnomaterialny, częściowo prawnoprocesowy.

Z zadowoleniem zatem należy powitać ukazanie się na półkach księgarskich recenzowanej monografii.

2. Praca podzielona jest na trzy zasadnicze części. Część pierwsza poświęcona jest zagadnieniom prawnomaterialnym tej instytucji, część druga — zagadnieniom prawnoprocesowym, a część trze-

cia — zagadnieniom związanym z wykonaniem orzeczeń sądowych warunkowo umarzających postępowanie. W pracy swej, przy analizie poszczególnych zagadnień, operują autorzy całym szeregiem danych i przykładów wziętych z praktyki sądowej, przebadali bowiem około 200 akt spraw pochodzących z 58 sądów powiatowych, w których w ciągu roku 1970 zapadły orzeczenia o warunkowym umorzeniu. Dane te pozwalają na wyciągnięcie wniosków uogólniających, dotyczących praktyki sądowej.

3. Recenzowana praca stanowi gruntowne opracowanie problematyki wspomnianej instytucji i prezentuje stanowisko zajmowane przez autorów w poszczególnych kwestiach. Ich poglądy prawne są zawsze dobrze uzasadnione i na ogół trafne, co — rzecz jasna — nie wyłącza możliwości reprezentowania w poszczególnych wypadkach odmiennego poglądu prawnego.

4. W uwagach wstępnych do

pracy podkreślają autorzy, że przedmiotem ich rozważań są przepisy ustawy o warunkowym umorzeniu postępowania przez sąd oraz praktyka, jaka się wykształciła w tym zakresie. Jest rzeczą oczywistą, że większość wywodów zawartych w recenzowanej pracy będzie miała zastosowanie również w kwestiach dotyczących warunkowego umorzenia przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym.

W dalszym ciągu swych uwag wstępnych przytaczają autorzy dane prawnoporównawcze z ustawodawstw niektórych państw socjalistycznych i burżuazyjnych, by następnie z kolei przeprowadzić analizę istoty warunkowego umorzenia postępowania. Autorzy wskazują trafnie, że w teorii panuje na ogół zgoda co do tego, iż warunkowe umorzenie jest w istocie swym warunkowym zawieszeniem lub wstrzymaniem postępowania karnego i zastosowaniem do sprawcy środków oddziaływania wychowawczego, natomiast podzielone są poglądy co do tego, czy warunkowe umorzenie jest zarazem orzeczeniem skazującym (aczkolwiek bez wymierzenia kary), czy też nim nie jest, bądź też — jak twierdzą inni — wprawdzie nie mamy tu do czynienia ze skazaniem, jednakże nie następuje również uwolnienie sprawcy od odpowiedzialności. Po szczegółowej analizie tych poglądów wstrzymują się jednak autorzy od wyrażenia własnego poglądu, natomiast odwołują się do treści wytycznych Sądu Najwyższego z dnia 29.I.1971 r. VI KZP 26/69 (dotyczących wykładni i stosowania przepisów o warunkowym umorzeniu postępowania), w których Sąd Najwyższy stwierdził, że warunkowe umorzenie nie

jest ani formą, ani odmianą warunkowego skazania, sąd zaś rozstrzygając o warunkowym umorzeniu, powinien zdawać sobie w pełni sprawę z tego, że daje tym samym wyraz nie budzącemu wątpliwości przekonaniu, iż oskarżony jest sprawcą danego przestępstwa.

5. Po tych wstępnych uwagach omawiają autorzy w części pierwszej zagadnienia prawnomaterialne. Tak więc w rozdziale I omawiają podstawy, czyli przesłanki warunkowego umorzenia, w rozdziale II — zagadnienia związane z poręczeniem, w rozdziale III — kwestie dotyczące okresu warunkowego umorzenia, w rozdziale IV — zagadnienia związane z zobowiązaniami okresu próby, wreszcie w końcowym rozdziale V tej części pierwszej rozważają podobieństwa i różnice zachodzące między warunkowym umorzeniem a warunkowym zawieszeniem wykonania kary.

W omawianej części pierwszej zasługują na szczególną uwagę wnikliwe wywody dotyczące poszczególnych podstaw (przesłanek) warunkowego umorzenia, jakkolwiek przyjęta przez autorów klasyfikacja przesłanek na prawnomaterialne i prawnoprocesowe może budzić pewne wątpliwości. Mimo więc przyjęcia, że ustalenie okoliczności popełnienia czynu jest przesłanką prawnoprocesową, co jest zresztą słuszne, przesłanka ta omówiona została w ramach zagadnień prawnomaterialnych. Jeszcze poważniejsze wątpliwości może budzić tworzenie przesłanki zgody oskarżonego na warunkowe umorzenie postępowania, tj. nieskorzystanie z prawa zgłoszenia sprzeciwu, jakkolwiek warunku wyrażenia uprzedniej zgody przez oskarżonego na wydanie postano-

wienia o warunkowym umorzeniu ustawa nie zawiera.

Zasługują również na dodatnią ocenę wywody zawarte w rozdziale IV tej części, dotyczącym obowiązków oskarżonego w okresie próby.

6. W części drugiej poświęconej zagadnieniom prawnoprocesowym omawiają autorzy w rozdziałach I—IX m.in. formę orzekania wymaganą przez ustawę oraz treść orzeczenia i konieczne elementy, które zawierać musi uzasadnienie takiego orzeczenia.

Rozdział X tej części poświęcony jest zagadnieniom dotyczącym zaskarżania orzeczeń warunkowo umarzających postępowanie, a w szczególności takim instytucjom, jak sprzeciw, zażalenie, skarga rewizyjna. Na marginesie tych wywodów wyrażają autorzy — w związku z możliwością umorzenia postępowania już w stadium przygotowawczym — pogląd, że od decyzji prokuratorskiej stronom (podejrzanemu i pokrzywdzonemu) nie przysługuje do prokuratora nadrzędnego zażalenie co do istoty warunkowego umorzenia. Pogląd dyskusyjny, ale nie pozbawiony pewnej słuszności.

Rozdział XI dotyczy prawomocności orzeczenia o warunkowym umorzeniu i następstw z tym związanych, przy czym autorzy podzielają w tej kwestii w zasadzie poglądy wyrażone głównie przez A. Kaftala i P. Kruszyńskiego.

Końcowy rozdział XII zawiera wywody dotyczące wzruszalności prawomocnych orzeczeń o warunkowym umorzeniu w drodze rewizji nadzwyczajnej i wznowienia postępowania. Wyrażając słuszny pogląd, że prawomocne orzeczenie warunkowo umarzające postępowanie może być wzruszone

— w zależności od sytuacji — bądź w drodze rewizji nadzwyczajnej, bądź w drodze wznowienia postępowania, twierdzą autorzy (zgodnie zresztą z poglądem A. Kaftala i P. Kruszyńskiego), że przewidziany w art. 463 § 1 k.p.k. okres należy liczyć nie od ukończenia okresu próby, tj. od chwili tzw. bezwarunkowej prawomocności, lecz od chwili warunkowej prawomocności. Pogląd autorów dotyczący problemu możliwości krzyżowania się rewizji nadzwyczajnej i wznowienia postępowania jest moim zdaniem również trafny.

7. W części trzeciej recenzowanej pracy rozważają autorzy wnikliwie zagadnienia związane z wykonaniem orzeczeń sądowych warunkowo umarzających postępowanie, mianowicie sprawę kierowania orzeczeń do wykonania (rozdział I), nadzór sądu w okresie próby (rozdział II), sprawdzenie i ustalenie pomyślnego przebiegu okresu próby oraz następstwa z tym związane (rozdział III), wreszcie w rozdziale IV omawiają zagadnienia związane z podjęciem przez sąd warunkowo umorzonego postępowania.

Pogląd autorów i krytyczne ich ustosunkowanie się do przepisu art. 485 § 3 k.p.k. (z którego wynika, że na postanowienie o podjęciu warunkowego umorzenia zażalenie nie przysługuje) nie jest moim zdaniem słuszny, gdyż jak to stwierdzają sami autorzy, podjęcie postępowania w niczym nie przesądza jeszcze o ostatecznej decyzji. Wątpliwości budzi również poręczenie z powodu uchylania się sprawcy od opieki poręczającego (art. 28 § 1, 29 § 2 k.k.) nie uzasadniał jeszcze podjęcia postępowania.

8. Reasumując swe uwagi, uważam, że recenzowana praca stanowi cenną pozycję w naszym piśmiennictwie procesowym, niektóre zaś kontrowersyjne poglądy autorów, z których kilka wymieniłem przykładowo, nie umniejszają wartości naukowej pracy.

Podnieść należy jako szczególnie dodatnią stronę pracy przedstawienie i analizę obszernych danych zaczerpniętych z praktyki sądowej.

Jan Haber

LUCJAN GLUZA

Co mamy i co mieć chcemy*

Wszystkie środowiska zawodowe podjęły zapoczątkowaną przed dwoma laty powszechną dyskusję na temat osiągnięć i braków w naszym życiu społecznym i gospodarczym, wykazując w niej wiele gospodarskiej troski o to, jak pracować lepiej i wydajniej. Obecnie w trzecim roku, jaki nas dzieli od tamtych wydarzeń, wszyscy zdajemy sobie sprawę z tego, że program przyjęty na VI Zjeździe PZPR i konsekwentne urzeczywistnianie tego programu tworzyły znacznie lepsze możliwości rozwoju wszystkich dziedzin naszego życia państwowego. O możliwościach dalszego rozwiązywania problemów społecznych decyduje przede wszystkim postęp gospodarczy, ale niezbędna jest także ścisła współzależność we wszystkich sferach ludzkiej działalności.

VI Zjazd PZPR przedstawił śmiały i ambitny program zbudowania drugiej Polski jako ogólnonarodowy cel na najbliższą przyszłość. Program ten nadaje szerokie perspektywy pracy partii i całego Narodu i stanowi wezwanie dla nas wszystkich do wyężonej pracy. W realizacji tych zamierzeń poważne zadanie do spełnienia przypada prawnikom polskim, w tym również adwokaturze.

I

Wchodzimy w okres przygotowań wyborców do samorządu adwokackiego. Od prawidłowo przeprowadzonych wyborów zależy, czy na następne trzy lata powierzymy kierowanie adwokaturą ludziom najbardziej do tej działalności powołanym.

Cechą charakterystyczną bieżącej kadencji, a zwłaszcza jej końcowego okresu, jest konkretność w poszukiwaniu dróg i metod zmierzających do dalszej, pomyślnej realizacji stojących przed adwokaturą zadań wynikających z ogólnych założeń, jakie nakreśliła uchwała VI Zjazdu PZPR.

* Referat Sekretarza Zespołu Partyjnego PZPR przy NRA, rozesłany członkom NRA i stanowiący jeden z punktów obrad Plenum NRA w dniu 17–18.III.1973 r.